

Hyrnsalmi 21 Nahkaniva Kivikautisen asuinpaikan tarkastus

Rauhoitusluokka: II

Muinaisjäännöstunnus: 105010021

Peruskartta: 4421 05 NUOTTIJÄRVI

p = 7175635, i = 3571661, k = 157-160

Kylä: Kirkonkylä

Kiinteistötunnus: 105-401-

Suunta ja etäisyys Hyrnsalmen kirkosta: Etelälounaaseen 1,0 km.

Tarkastuspäivä: 10.9.2009

Löydöt: -

Aiemmat tutkimukset: Matti Huurre, inventointi v.1960. Matti Huurre, tarkastus v. 1979. Mikko Perkkö, kaivaus v.1980. Esa Suominen, tarkastus v .2007.

Aikaisemmat löydöt: 15084: 1-9, 20524, 20953: 1-163

Kohteen laajuus: Noin 0,5 km pituinen alue rannassa

Laajuuden arviointiperuste: Aiemmat tiedot

Sijainti ja maaston kuvaus:

Kohde sijaitsee Hyrnsalmen kirkonkylässä Emäjoen länsirannalla hautausmaasta eteläpuolella.

Asuinpaikan pituus on noin puoli kilometriä, se ulottuu etelässä Lietejoen suulle. Nyt tarkastettavina olleet kohdat sijaitsevat asuinpaikan pohjoisosassa. Täällä on kolme omakotitalotonttia.

Keskimmäinen niistä on inventointikertomuksessa mainittu Luusuan talo. Sen etelä- ja pohjoispuolella on inventoinnin jälkeen rakennetut omakotitalot.

Kunta on aiemmin suunnitellut tonttien ja rannan välissä olleelle alueelle kävelytietä, mutta ajatuksesta on luovuttu ja maa myyty tonttien omistajille. Keskimmäisen tontin omistaja halusi vuonna 2007 rakentaa rantaan saunan, mutta hän ei ole saanut rakennuslupaa, koska kaavassa paikalle oli merkitty kiinteä muinaisjäännös. Kävin kaivamassa suunnitellun saunan paikalle koepistoja. Niiden perusteella sillä kohdalla ei sijaitse suojelua vaativaa muinaisjäännöstä ja saunan rakentamiseen myönnettiin lupa. Nyt kahden muun tontin omistajat halusivat vastaavat rakennukset.

Talojen edustalla on kolmisen metriä korkea, jyrkähkö, umpeenkasvanut rantatörmä. Sen alaosassa on pieni tasanne, joka on ilmeisesti muodostunut joesta nostetuista kivistä ja maasta. Hautausmaan ja pohjoisimman tontin välissä on lännessä tontille johtavan kadun pää ja sen itäpuolella harvennettua, pääosin mäntyä kasvavaa sekametsää. Samanlaista metsää on myös talon ja rannan välissä. Aluskasvillisuutena on horsmaa, heinikkoa sekä puolukkaa. Maassa oli tarkastuksen aikaan melko paljon hakkuujätettä. Suoraan kadun päästä rantaa kohti on nähtävästi vesijohto ja siihen liittyvä kaivo. Rantatörmä oli luiskattu kadun jatkeen kohdalta

Eteläisempi tontti rajoittuu etelässä urheilukenttään, joka mainitaan jo inventointikertomuksessa. Tontin edustalla jyrkkää rantatörmää on tasoitettu ja hoidettu pihanurmikko ulottuu lähelle rantaa. Lisämaaksi tontille on ostettu rantatörmän päällä olevaa aluetta siten, että runsaan kymmenen metrin päässä tontin eteläreunasta sijaitseva vanha rantasauna kuuluu nyt tähän tonttiin. Saunan ympärillä maasto muuttuu luonnonmukaisemmaksi ja sen eteläpuolella on luonnontilaista metsää. Saunan pohjoispuolella maa on jonkin verran kulunut, koska sitä on käytetty kulkemiseen venelaiturille. Saunan länsipuolelta käytetään varastoalueena.

Tarkastushavainnot:

Matti Huurre löysi Nahkanivan (Luusuan) asuinpaikan Hyrnsalmen kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnissa vuonna 1960. Inventointikertomuksen mukaan eniten löytöjä oli vuonna 2007 tarkastetun Luusuan talon kohdalla. Sen kanssa ristiriitaisesti Mikko Perkon kaivausalue vuonna 1980 sijaitsi asuinpaikan eteläpäässä eikä se ulottunut lähellekään nyt kyseessä olevaa aluetta. Kaivauskertomuksessa sanotaan lisäksi löytöjen vähenevän pohjoista kohti. Sekä inventointi- että kaivauskertomuksessa mainitaan joen rannassa sijaitsevat toisen maailmansodan aikaiset varustukset.

Pohjoisessa, rannan lähellä on heti hautausmaan aidan eteläpuolella sodanaikaisen pesäkkeen jäännökset. Se on Y:n muotoinen, sakarat ovat kohti jokea. Sauna on suunniteltu luiskatun törmän eteläpuolella siten, että saunan pohjoisseinä tulee kiinni tontin pohjoisreunaan. Paikka oli merkitty tarkastusta varten maastoon.

Saunanpaikan länsiosasta lähtee joen rannan suuntaisesti etelään sahanterän muotoisesti mutkitteluva toisen maailmansodan aikaisen taisteluhaudan pahoin täyttynyt jäännös. Sen saunan puoleisessa päässä maassa on sotketulta vaikuttava kohta, mahdollisesti se on alun perin jatkunut pitemmälle. Etelässä se jatkuu selkeänä talon eteläseinän tasalle. Sen jälkeen maassa on epämääräisiä kuoppia ja painanteita, joista on korkeassa heinikossa ja hakkujätteiden seassa vaikea sanoa mitään varmaa. Joka tapauksessa varustus katoaa kokonaan näkyvistä ennen seuraavan tontin rajaa.

Tein saunan paikalle lapiolla koepistoja. Sammaleen alla on 20–30 sentin kerros sotkettua hiekkaa. Sen alla on alkuperäistä humuskerrosta osoittava musta juova, ohut huuhtoutumiskerros sekä rikastumiskerros. Täytemaakerros luonnollisesti hankaloitti havaintojen tekoa alkuperäisestä maanpinnasta. Tein kuitenkin melko pienelle alueelle useita koepistoja, enkä havainnut mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Ainakaan mitään runsaslöytöistä asuinpaikan osaa ei tällä kohdalla tämän perusteella ole. Museoviraston muinaisjäännösrekisteriin liittyvässä kartassa asuinpaikka ei jatku suunnitellulle saunan paikalle asti. Sotahistoriaan liittyvä kaivanto ei ilmeisesti ole niin merkittävä, että sitä voi pitää suojelukohteena. Tämän käynnin perusteella saunan rakentamiselle osoitetulle paikalle ei näytä olevan estettä.

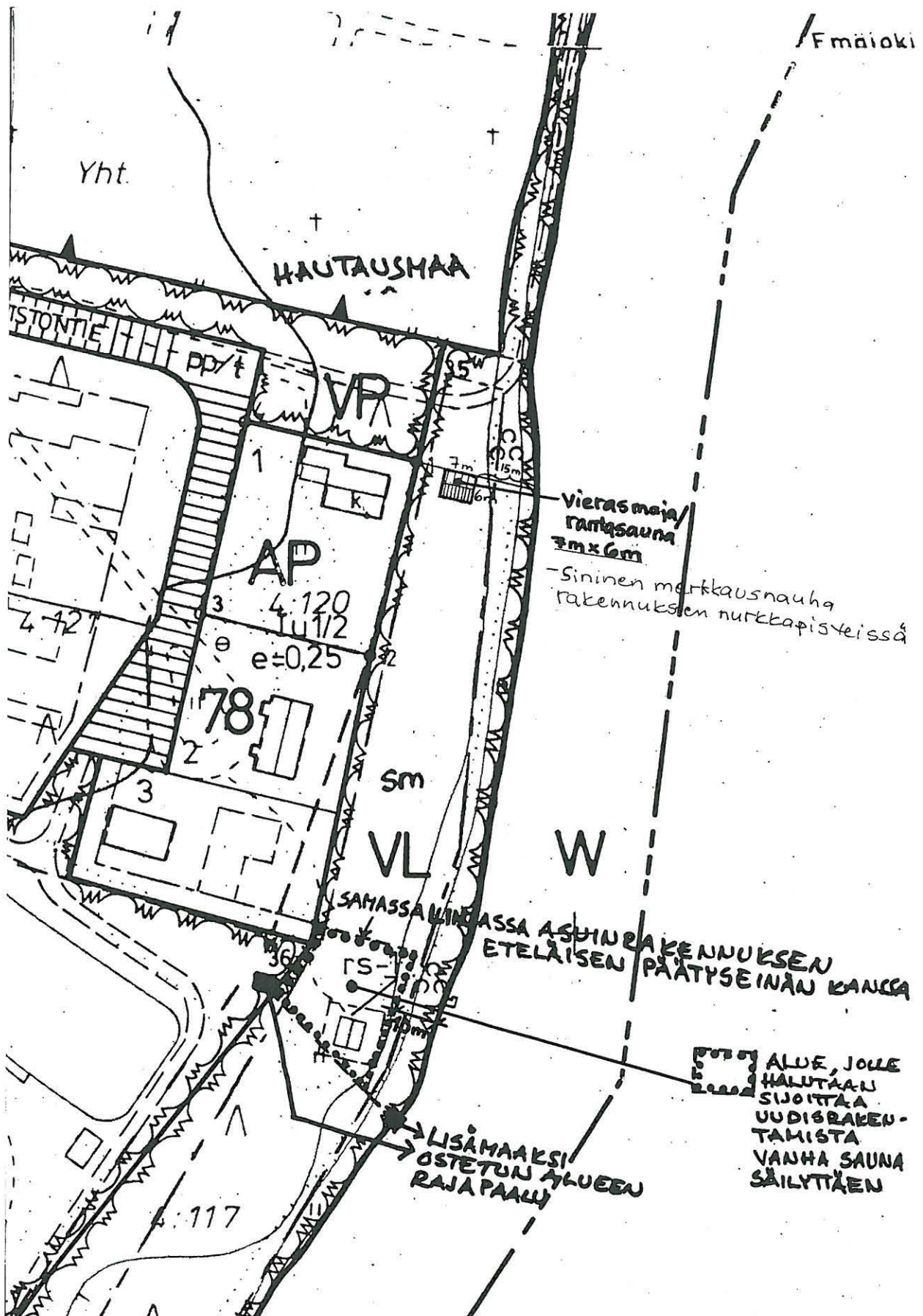
Eteläisemmässä kohdassa maanomistaja ei ollut osoittanut rakennuksen paikkaa, vaan yli 600 neliön alueen, jonne uudisrakennus halutaan sijoittaa. Tein alueelle joitain koepistoja. Saunan pohjoispään lähelle, kohtaan jota on käytetty laiturille kulkemiseen tehdyissä koepistoissa pintakerros näytti tuhoutuneen. Saunan ja rantatörmän väliin sekä pohjoisessa kauemmas saunasta, pihanurmikolle tehdyissä koepistoissa oli alkuperäinen maanpinta noin 25 sentin täytemaakerroksen peitossa. Mustan juovan alla oli hyvin ohut huuhtoutumiskerros. Maaperä oli koko alueella kivetöntä hiekkaa.

En havainnut koepistoissa mitään merkkejä muinaisjäännöksestä. Alue on kuitenkin laaja ja täytemaa hankaloitti havaintojen tekoa. Alkuperäinen maanpinta näyttää säilyneen täytemaan alla ja inventointikertomuksessa kuvattu löytöalue ulottuu kyseiselle alueelle. Joillain koepistoilla on mahdoton varmistaa, että alueella ei ole kiinteää muinaisjäännöstä.

Kajaanissa 15.9.2009

Esa Suominen

Aluearkkitehti Liisa Korhosen toimittama kartta tutkittavasta alueesta.

Kuva 1. Kohde pohjoisesta. Edessä sota-aikaisen varustuksen jäännös, suunnitellun saunan paikka oikeassa reunassa näkyvän vaalean tiilitalon kohdalla rantatörmän päällä. KaiM 7526:1.

Kuva 1. Suunniteltu saunan paikka. Kuvan keskellä näkyvä lapinvarsi on saunan keskivaiheille kaivetussa koepistossa. KaiM 7526:5.

Kuva 3. Rantatasannetta alueen eteläosassa, vasemmalla sauna. Kuvattu etelästä. KaiM 7526:7

Kuva 4. Rantasauna lännestä, taustalla Emäjoki. Saunan vasemmalla puolella näkyy lapion varsi yhdestä koepistosta. KaiM 7526:9